

Tokwa ti a masséka

N° 04 du 27 décembre 2010 au 10 janvier 2011

E bungbi tere ndali ti amba ti é !

A gboungo li na a tene

A yeke nzoni zo so a mou bé ti lo na mbéni kussala a ngba lakwe na légué ni. Tongana lo tengbi na mbéni zo, tengbengo tere so a zia nzara fini yé na bé ti zo ni. A yeke nzoni lo inga a tene, tongana mbéni zo a fa polélé mbéni yé so a yeke kota a hon nzala ti bé ti azo so lo ga na tere ti ala, mbéni yé a bungbi lo na azo ni awe. Tongana zo ni a inga a tene mbéni yé a bungbi lo na azo ni pepe, lo mu kussala ni na nengoni pepe si lo gboto tere ti lo, zo so a yeke na ya ti kota kpalé a ngba lakwe ngui lo oko.

Kota kpalé so a kanga légué na maïngo ti zo, a yeke ti so azo ti mawa a ba a tene ala lingbi ti ba nzoni na peko ti a kango so ala yeke sala pepe. Ndalin, kozo yé so é lingbi ti sala ti tene é sala kussala mbilimbili na tere ti azo, a yeke ti ngba lakwé na popo ti ala nga ti sala béoko na ala na ya ti a yéso a yeke si na ala na ya ti dounia ti ala. A unda ti tene é ga amakonzi ti bungbi pepe, mē awa kussala so a ngba lakwe na légué ti kussala ti ala nga ala inga ti ma zo, ti tamboula na tere ti azo ti mawa.

Bwa Joseph WRESINSKI

I yeke wara ndangba « Tokwa ti a masseka » so na ngoi so é yeke sala a mantanga ti dungo Jésus nga na fini ngu. E mou oko ndémbe so ti tene na i nzoni matanga ti Noël nga na ti fini ngu saké oussé na baléoko (2011). E ba é tene ndangba yenga ti ngu saké oussé na baléoko (2010) so a yeke kota tango mingui. A yeke ngoi ti tene é unzi a kussala so adé é unzi pepe, ti tene é sala a tanga ti a kussala ti lekere tere ti é nzoni ndali ti kota tengbéngo tere ti a masseka na Bangui. E tonda ti lekere tere ti é gbangani a sara laso ngu oko awé ; é tene lani é tene tengbengo tere so a yeke bungbi a masseka balé omènè so a sala kussala maboko na maboko na ATD Quart Monde na ya ti a mbéni kodro ti Afrika. Biani, fadé na lango ota (3) ti si na lango ngoumbaya (9) ti nzé ti janvier ti ngu saké oussé na baléoko na oko (2011),

Gbata ti Bangui a yeke yingui ndali ti kota tengbéngo tere so. A masseka ni a yeke ga na iri ti a kodro tongana Sénégal, Cameroun, Burkina Faso, Mali, Tanzanie nga na RD Congo, fadé ala yeke kangbi a tene ti dunia ti ala na a ndéko ti ala ti Béafrika. Mbéni masseka ti vaka ti Fatima a tene : « E lekere bungbingo tere ni ndali ti so Bendo ti guigui so a mou yanga ti tene a sala mantanga ti ngu ti a masseka na ndo ti dunia mobimba, a yeke passa ti é, a masseka ti Béafrika, ti fa a pendere yé ti kodro ti é na a guénèn ti é, nga ti kangbi na ala a tene ti dunia ti é nga na nzala ti bé ti é ». Mbéni masseka ti vaka ti Koko a tene : « A yeke nzoni passa ti tene ta tene na popo ti é ti inga yé so a kanga légué na a masséka, nga a kiri na ala na peko. E yé ti sala ta tene na popo ti é ti tene a mou passa na é ti tonda ti fini guigui. A yeke nga passa ti sara sabango ti kodro ti é... A yeke passa ti fa mango tere so a yeke na popo ti é nga ti fa é tene é yeke na ngangu ti mou maboko na dunia ». Kozoni si lango ti tegbingo tere so a ga, tokwa ti masseka so a yé si é gbou li ti é na ndo ti mama tene ni : « E bungbi tere ndali ti amba ti é ».

Ngoi ti mandangoyé ti awa fangoyé na a molengué TAPORI, na gbagba ti ATD Quart Monde na Béafrika, nzé ti janv. 2010
Photo PC

E bungbi tere ndali ti amba ti é : nyen la é lingbi ti bata na ya ti mama tene so ?

So amasseka a bungbi tere ti lekere tere ndali ti tengbéngo tere ti ala, ala mou passa na é ti da bé ti é na amba ti é. Tapandé ti a masseka ti Sénégal, a mou légué na é ti da bé ti é na vaka ti Boeing, na tango so ngu nzapa a pika mingui. A molengué so lango na ndo ti kounza na sessé, a londo ti lango na a baba na mama ti ala na ndo ti gboogo oko. Fani mingui a tawan na a sembé a tamboula na lé ti ngu. Na péko ti a kussala so a sala ti assa ya ti a dou ti vaka ni, a ngu a mou ndo tangana ti kozo pepe, ngou a suwa fadé so na loro. Azo so hando a zia vaka ni ti goué na mbéni ndo ndé ndali ti a ngou so a mou ndo mingui, a to nda ti kiri na ya ti vaka ni awé. Kozoni, a molengué mingui a wara kwa na péko ni so ala ti na ya ti dou ti ngu. Tongana a kété molengué a mou peko ti a yaya ti ala, ala lingbi ti na ya ti dou ti ngu ti wara kwa. Mbéni la mbi yeke tamboula na ya ti vaka ti Fatima : mbi ba a molengué Tapori so a bungbi tere a sala kussala ti kanga a dou na bé ti légué. Ala sala kussala ni ngui ala oko, awa fangoyé na ala a yeke na tere ti ala pepe. Ala sala kussala so ti da bé ti ala na azo so guere ti ala a buba, so ala yeke tamboula na ngando (tricycle). Na ndémbe so mbi ga nduru na ala, mbi ba mbéni zo so guere ti lo a buba na ndo ti ngando ti lo, lo yeke mou singuila na ala. « E bungbi tere ndali ti amba ti é ! » :

Gbungoli ti Arnaud na ndo ti mama tene so a yeke tongasso : Na ya ti vaka ti é, azo ti kodro ti Tchad a yeke mingui. Ala ba atene, a kussala so é yeke sala na tere ti a molengué a ba ngui a molengué ti kodro ti Béafrika. Mbi tene « yéni a yeke tongasso pepe, é yeke bungbi tere oko, é lango na ndo oko, é kwé é yeke sala nzoni yé ndali ti kodro ti é ». A baba na a mama ti a molengué so a yeke a wandé, mingui ni ala ti kodro ti Tchad, a tene na a molengué ti ala tene so : « azo ti kodro ti Béafrika a yeke a sioni zo, ala gwé na popo ti ala pepe ». Ala tene na a molengué ni « tongana mo gwé ka, mbi yeke pika mo ». Mbéni la yéni a si tongasso. A molengué ti kodro ti é a gwé a sala tene ni na Carole, ngbanga ti so lo inga ti yanga ti arabe kété. Lo gwé na tere ti mama ti molengué ni, lo fa na lo a tene kussala so é yeke sala na tere ti a molengué a ba tene ti da nzapa pepe, mē é yeke bungbi tere ti yé tere na popo ti é. Mama ti molengué so a ba a tene kussala ti da nzapa la é yeke sala, ndani la lo yé ti tene molengué ti lo a ga na popo ti é pepe. Mama ti molengué so a gbuli ti lo na ndo ti tene ni, na pékoni, lo yé da ti tene a molengué ti lo a ga na popo ti é. Ti ndémbe so a molengué ni a sala kussala ngangu mingui na popo ti é. Ala lingbi fadé so ti tissa amba ti ala ti Béafrika ti ga na popo ti ala na goi so ala yeke diko mbéti ti arabe. Ya pakara Zachée, (lo yeke mbéni oko na popo ti a kota zo so a yeke na ya ti bungbi ti lekerengo tere ndali ti tengbengo tere ti a masseka so), lo tene : Mbi yé ti sala tene ti mbéni kété kodro so a yo na Bangui a sara kilométeré ngbango ota na balégumbaya na omènè (396 km). A wa fango mbéti a yeke ka pepe, amasseka ti kodro ni a bungbi tere nga ala mou tere ti ala ti fa mbéti na a kété molengué. Ambéni masseka nga a bungbi tere ti ala ti kanga a dou na bé ti légué, ti zi a zéndé, ti fa péré. Yé so a masséka a sala a gbou bé ti mbi mingui. Ndali ti kangou so a masseka so a yeke sala, mbéni kété ndo ti kaïngo kobéla a ba guigui na ya ti kété kodro so.

Na Bossangoa (na kilométeré ngbango ota na okou (305 Km) na Bangui) a molengué a bungbi tere ti mou maboko na popo ti ala :

Joachim, Louise na Arnaud, a yeke azo ota so a gwé na iri ti bungbi ti ATD Quart Monde ti Bangui na mbéni tamboula na Bossangoa, a londo na lango ossio(4) ti si na lango mbassambala(7) ti nzé ti décembre ti ngu saké oussé na baléoko, ti mou maboko na bungbi ti Tapori so a yeke ka. Ala tene : « A yeke mbéni bungbi so a kpéngba mingui, so lo gui ti manda yé mbangué ti a molengué. A molengué ni a bungbi tere ti sala kussala, ala yeke na yaka ti ala so léní a kono a sala hectares okou (5), na yani ala lou a lé ti kobé tongana gouï, nzo, gozo, sindji. Molengué oko a yeke na yaka ti lo so léní a kono mingui pepe, so lo na a séwa ti lo a yeke sala kussala ni. Molengué ni nvèni a leke yaka ni, a séwa ti lo a ga na ambéni tango ti mou maboko na lo ti nzi a zéndé na ya ti yaka ni. Da nzapa catholique, caritas, FAO, a yeke a bungbi so a mou maboko nzoni na bungbi Tapori ti Bossangoa na légué ti a lé ti kobé ti yaka. Kodé ti sala na yaka so a londo na a molengué ni nvèni. Kodé ni a mou légué na ala ti wara yé ti maboko ti futa na kété da mbéti ti a ala. A yeke na ngu saké oussé(2002) si ala to nda ti kussala so, ndali ti nzoni kussala ti bungbi ti wamokondo Vincent de Paul ti da nzapa Notre Dame ti Ouham, nga ndali ti moungo maboko ti awa fango yé oussé : Mathieu na Georges Koimokoina. A yeke kpéngba kussala so a yeke maï na ndo so a molengué a bungbi tere ti kangbi ndara na popo ti ala na ya ti a yé ndé ndé.

A tene ndé ndé ti ya ti tokwa ti amasséka so a zi légué na é ti gbu li ti é na ndo ti tengbingo tere so é iri ni : « E bungbi tere ndali ti amba ti é ». E lingbi ti zia na ndoni tene so bwa Joseph Wresinski a tene na a masseka : « Mingui ti i so i luti na lé ti é ndosso i inga kota yere na ngoi so i ngba molengué. Mē, i ba i tene dunia a lingbi ti ga nzoni tongana é yé tere na popo ti é. A yeke nzoni ala so a yeke na ngangu a mou maboko na azo so a woko nga ala so a inga yé pepe a manda yé na tere ti ala so a inga mbéti. Tongana é yé tere tongana a ita fadé é zigui na gbè ti ngba, fadé ala so a yeke tiri bira ndali ti yé ti mbilimbili nga na tatene a lingbi ti sala tene azo a ma ala, fadé azo ti dunia kwé a wara ngangu ti ga na fini duti so zo inga kozo pepe, fadé nzoni bangondo a mou a passa mingui ti tene dunia a maï. Ta tene biani, mingui na popo ti i a tiri mingui ti ngba na fini ! Dunia a lingbi ti ga nzoni ngui tongana é nvèni é sala kussala da nzoni ».

Sangó ti a ndéko ti dunia

Ti londo na lango baléoko na oussé (12) ti si na lango baléoussé na omènè (26) ti nzé ti janvier, na Alliance française ti Bangui, mbéni ngoi ti bango a limo a yeke da, so é iri ni « A molengué ti dunia » ; a yeke François Philiponeau, so a ga wa tokwa ti bungbi ti ATD Quart monde na ngu saki oko na ngbango goubaya na mbassambala (1997), si a sala a limo so. Na péko ti ngu balé oussé na okou (25) so lo sala kussala ti wa gonsinga, lo yé a limo mingui so a mou légué na lo ti tengbé tere na azo nga ti sou mbéti. A molengué so, na ndo so zo oko oko a yeke da, a fa ngangu so ala yeke nani na ya ti a kpalé, na nguia ti bé ti ala, ata so dunia ti ala a yeke ngangu. Lo mou ambéni limo ni na Béafrika, na ndémbe so lo ga lani na kodro ti é.

E yeke zo wa ?

Bungbi ti ATD Quart Monde

E yeke tiri bira ti tene azo so a yeke na ti yere a wara nènè ti ala ti zo nga é yeke gui légué yeke yeke ti kai kota yere. E yeke singui na a pialo so na ya ni é na azo so a yeke na ya ti yere é yeke sala kussala maboko na maboko. E yeke tiri bira ti fa é tene kodro oko oko nga na zo oko oko a yeke na ngangu ti ga na nzoni yé ndali ti nzoni duti na ya ti kodro. E yeke tiri bira ti fa é tene zo oko oko a lingbi ti mou maboko ti tene a fini kodé na ndara a maï.